

ОБРАЗ ВІЙСЬКОВОГО-ГЕРОЯ В ІНТЕРНЕТ-МЕДІА «ЦЕНЗОР.НЕТ»

Мар'яна Чорна,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Науковий керівник –

кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики,
реклами та зв'язків з громадськістю

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Тетяна Цепкало

Постать героя є важливим елементом для будь-якого суспільства, оскільки відображає панівні соціальні та моральні норми і цінності. Героїчні образи слугують індикатором соціальної ситуації та рівня організації суспільства. Наявність національних героїв також свідчить про національну свідомість і зрілість нації. У кризові часи героїчним постатям приділяється особлива увага, оскільки вони стають орієнтиром для суспільства у пошуку та утвердженні цінностей. Вони не лише вказують шляхи розвитку, але й часто заохочують до подібних героїчних вчинків, тим самим сприяючи зміцненню духу та моральних засад суспільства.

Сайт «Цензор.нет» посідає 17 місце в топ-50 найбільш відвідуваних сайтів в Україні за версією TNS та Gemius («ТОП-50 українських інтернет-ЗМІ») [3]. Р. Басій зауважує: «Сайт “Цензор.нет” має проукраїнське спрямування. Статті на сайті публікуються українською та російською мовами. Це інтернет-видання, його можуть читати всі, хто має доступ до інтернету. Для цього сайту характерна деяка інтерактивність, оскільки є можливість лишати коментарі до статей» [1]. Серед рубрик цього інтернет-ЗМІ такі: новини, резонанс, відео, блоги, події, фото, фотошоп, форум.

Формування цілісного образу українського військового відіграє велике значення для суспільства та армії в цілому, особливо під час російсько-української війни. Основні складові цього обра-

зу можуть включати професіоналізм і дисципліну, патріотизм і відданість, мужність і силу духу, захист мирного населення, солідарність і співробітництво. Аналіз і формування цих складових образу українського військового в ЗМІ є важливим завданням для суспільства, влади та Збройних Сил України, оскільки він може впливати на мотивацію військових, підтримку з боку громадськості та міжнародну підтримку. А. Задорожна зазначає: «Образ українського військового є складним та багатограним явищем, що формується внаслідок взаємодії різноманітних факторів, таких як історія, культура, соціально-політичне середовище та інші. Основні складові образу військового включають не лише професійні якості та навички, а й моральні, етичні та культурні цінності, які визначають поведінку та сприйняття українського військового як громадянина та представника своєї професійної групи» [2, с. 173].

Саме такого героя описано в інтерв'ю Анни Мірошниченко в програмі «Хто з Мірошниченко?», що має заголовок «Вмикайте РОЗУМ, бо втратимо країну, – Герой України, розвідник-сапер Ілля Жеведь» (<https://censor.net/ua/r3479954>). Із назви матеріалу реципієнт розуміє, що розмова відбувається із військовослужбовцем ЗСУ, який уже має звання Героя України. В ліді описано, що боєць служить у бригаді «Рубіж». Аудиторія дізнається про ситуацію, коли воїн Ілля Жеведь був поранений, виконуючи бойове завдання 4 березня поблизу міста Курдюмівка-Озарянівка під час штурмових дій. Військовослужбовець отримав поранення, в результаті якого йому ампутували 2/3 стопи, але він не здається, продовжує ходити в спортзал і нести службу в Збройних Силах України, не втрачає почуття гумору та оптимізму.

Поняття «герой» сформоване у людській свідомості ще віддавна, на чому наголошують А. Наурузов та Н. Підмогильна: «Поняття “герой” не є абсолютно новим для преси або телебачення, адже воно завжди було присутнім у фольклорі, міфах, а згодом – у літературі різних жанрів. Важливо наголосити на тому, що формування нових героїв тісно пов'язане з міфотворчістю, тому навіть у сучасних ЗМІ можна побачити мотиви давньоримських, давньогрецьких сюжетів, які подавали героя як екстраординарну особистість» [4, с. 230]. Але Ілля Жеведь не вважає, що він зробив

щось надзвичайне, адже як головний сержант він виконував функції управління, організації, логістики та збирав оперативну інформацію про воєнну обстановку тих місцевостей, де велись бойові дії (Рубіжне, Северодонецьк, Бахмуті, Зайцеве та ін.). Публікація про цього героя була розміщена в рубриці «Резонанс» в підрубриці «Війна в Україні» 24 березня 2024 року і станом на 7 квітня 2024 року набрала 17266 переглядів та опубліковано 54 коментарі.

Народний герой у військовому дискурсі може вказувати на особливу роль і значення певних осіб або груп у колективній свідомості суспільства. В основі цього поняття лежать ментальні компоненти, які формують уявлення та переконання про героїчні вчинки або внесок військових лідерів, які вважаються представниками або захисниками національних інтересів. Після виходу документального фільму Мстислава Чернова «20 днів у Маріуполі» всі українці і весь світ мають змогу дізнатися про облогу російських окупаційних військ українського міста та про людей, які героїчно рятували постраждалих і у небезпечних умовах допомагали іншим, ризикуючи своїм життям і здоров'ям. На сайті «Цензор.нет» дуже детально розповідається про ті страшні події, коли винищували українське місто. Це матеріал, підготовлений Мариною Кривенко, опублікований під назвою «Герої Міста-Героя. До другої річниці боїв за Маріуполь» в рубриці «Резонанс» (<https://censor.net/ua/r3478227>). Тут подається хронологія кровопролитних боїв та героїчної оборони протягом 86 днів Маріуполя, а також розповідається про тих людей, які стали національними героями. У цій статті читачі дізнаються про таких героїв полку «Азов», як заступник командира з тилового забезпечення Іван Ігнат'єв (Ігнат), начальник штабу Богдан Кротевич (Тавр), офіцер управління Дмитро Андрющенко, лейтенант 2-го батальйону Давид Касаткін (Хімік), парамедик Асан Ісенаджиєв (Хасан), а також про прикордонницю Аліну, патрульного поліцейського Данила Сафонова та ін. Матеріал Марини Кривенко в інтернет-ЗМІ був опублікований лише 12 березня 2024 року, але станом на 7 квітня цього ж року його вже переглянули 4741 особа та залишили три коментарі із вдячністю героям.

Структура ментальних компонентів, пов'язаних з поняттям «національний герой» у військовому контексті, може включати наступні аспекти:

1) Символічне значення. Героїчні вчинки або внесок військових лідерів і солдатів стають символами патріотизму, мужності і відданості нації. Їхні історії використовуються для підтримки національного духу та мотивації.

2) Історичний контекст. Ментальні компоненти також включають зв'язок з історичними подіями і традиціями, які формують національну ідентичність. Народні герої часто асоціюються з ключовими етапами історії країни.

3) Ідеологічний вимір. Військові діячі, які стають народними героями, можуть використовуватися для підтримки та популяризації певних ідеологічних концепцій або політичних поглядів.

4) Емоційна складова. Уявлення про народних героїв також має емоційну складову, яка відображає гордість, захоплення або навіть обурення, залежно від інтерпретації їхніх вчинків і досягнень.

Таким чином, структура ментальних складових народного героя у військовому дискурсі відображає складну мережу уявлень, яка формується і підтримується національною ідентичністю, історією та політичними контекстами.

Національним героєм у російсько-українській війні з упевненістю можна назвати генерала Валерія Залужного. Це підтверджується публікаціями в онлайн-медіа «Цензор.нет». Наприклад, матеріал «Залужному та Буданову присвоєно звання „Герой України“» в рубриці «Новини», підрубриках «Відео», «Суспільство» (<https://censor.net/ua/v3472539>). Окрім того, що реципієнт дізнається про присвоєння звання «Герой України» з врученням ордена «Золота Зірка» екс-головакомандувачеві та звання «Герой України» очільнику ГУР МО Кирилу Буданову, тут також подаються покликання на додаткові матеріали про Валерія Залужного, якому дякують за його надзвичайно важливий вклад в оборону України від російських загарбників всі українці.

А в публікації «Залужному подякувала діаспора: Він зупинив „другу армію світу“» (<https://censor.net/ua/n3472514>) наголошується на харизмі, скромності і чуйності до своїх військових цього воєначальника. Діаспора на весь світ оголосила подяку Валерію Залужному за його доблесну службу народу України на посаді Головнокомандувача Збройних Сил.

Отже, в інтернет-ЗМІ «Цензор.нет» яскраво виписані образи військовослужбовців Збройних Сил України, які оприявнюють архетип героя та можуть вважатися національними героями. Образ народного героя відображає унікальність та складність військового конфлікту, а також підкреслює важливість самовідданості та готовності захищати свою країну навіть серед звичайних людей.

Список використаних джерел

- 1.Басій Р. Сприйняття посттравматичного стресового розладу в Україні: аналіз диспозитивів сайту новин «Цензор.нет». URL : <http://nrps.ukma.edu.ua/article/view/214391/214472>. (дата звернення: 12.04.2024р.).
- 2.Задорожна А. Образ українського військового: визначення поняття та його основні складові. *Цифровізація науки та сучасні тренди її розвитку : матеріали IV Міжнародної наукової студентської конференції, 5 травня 2023 р. : тези допов.* Вінниця, 2023. С. 171-173.
- 3.Калениченко Т. Формування образу військового капелана в Україні через призму контент-аналізу друкованих ЗМІ. *Українське релігієзнавство : Християнство в баченні його сутності і функціональної природи : збірник статей-вшанувань, наукових праць та експертиз.* Київ – УАР : Українська Асоціація релігієзнавців, 2015. № 76. С. 172-183.
- 4.Наурузов А., Підмогильна Н. Формування героїчного образу бійців АТО в українських ЗМІ. *Масова комунікація у глобальному та національному вимірах.* 2018. Вип. 10. С. 230-234.